

Rijks Justitiële Jeugdinrichting blij met Dräger speekseldrugtest

Pilot met Dräger DrugCheck 3000 en DrugTest 5000 succesvol afgerond

De DJI (Dienst Justitiële Inrichtingen) heeft in de Rijks Justitiële Jeugdinrichting (RJJ) te Breda een pilotproject met de Dräger DrugTest 5000 en de DrugCheck 3000 afgerond. Conclusie: Dräger speekseldrugtests op middelengebruik zijn goed toepasbaar binnen het beleid van RJJ en bieden zelfs nieuwe mogelijkheden. Dräger Nieuws mocht uit de eerste hand vernemen wat de achtergronden en de ervaringen met de speekseldrugtests zijn tijdens een bezoek aan RJJ Den Hey-Acker te Breda, waar de pilot plaatsvond.

Voor wie het nog niet wist: in justitiële inrichtingen (JI's) zijn alcohol en drugs verboden. Voor een RJJ (in de volksmond 'jeugdgevangenis', red.) geldt dat uiteraard ook: middelen zijn niet toegelaten binnen de muren en daarop wordt streng toegezien, zover de wettelijke en technische mogelijkheden dat toestaan. Een justitiabele heeft echter wel recht op bezoek, op verlof en op bijvoorbeeld medische zorg. Jeugd krijgt tevens behandeling en begeleiding. Bezoek en (onbegeleid) verlof zijn voorbeelden van 'risicomomenten' in het kader van toegang tot middelen. Een jongere kan immers via het bezoek de beschikking krijgen over middelen, tijdens zijn verlof worden verleid tot gebruik of proberen iets mee te nemen bij terugkeer naar de JI.

Spitacties en controles

Steekproefsgewijze 'totaalcontroles', bij de terugkeer van jongeren – mogelijk inclusief een visitatie – zijn weliswaar zeer effectief en ze hebben zeker een afschrikkende werking, maar ze zijn per definitie niet waterdicht. Dat blijkt soms tijdens grondige 'spitacties', waarbij een cel in

aanwezigheid van de gedetineerde grondig en volledig wordt doorzocht. Dat leidt niet zelden tot drugsvondsten.

Bezit is nog geen gebruik

Hoewel louter en alleen het bezit van middelen in de inrichting al verboden is, wordt ook gecontroleerd op gebruik. Voor alcohol gebeurt dat door het afleggen van een alcoholblaastest, die door opgeleide beveiligers onregelmatig en bij verdenkingen wordt afgenomen bij de jongeren. Testen op drugs gebeurt via een urinecontrole (UC). Beide testmethoden zijn wettelijk geborgd en de uitslagen kunnen leiden tot sancties. Ook de UC kan dwingend worden opgelegd, maar die testmethode heeft enkele nadelen: afname is een inbreuk op de privacy, het vergt een forensisch arts en de laboratoriumresultaten kunnen tot wel een maand najaan op actueel gebruik, waardoor er eerder van 'historisch langetermijninzicht' kan worden gesproken dan van een momentopname. Dat is in de praktijk niet ideaal.

Nieuwe mogelijkheden, andere mindset

De speekseldrugtest biedt snel en actueel in-

zicht, maar die test behoort formeel nog niet tot de bij DJI wettelijk toegelaten testmethoden. De creatieve oplossing is inzet op basis van vrijwilligheid, wat zeker bij jongeren een gouden greep blijkt. Er ontstaat commitment en de speekseldrugtest blijkt een opvoedkundig instrument te kunnen zijn: gedrag kan ermee de gewenste kant op gestuurd worden. Het belangrijkste is dat de betrokkenen, zowel de jongeren als de pedagogische groepsleiders, blij zijn met de nieuwe mogelijkheden.

Pilot

De pilot bij RJJ Den Hey-Acker werd in 2021 uitgevoerd met de speekseldrugtests DrugCheck 3000 (de compacte testkit voor eenmalig gebruik) en de DrugTest 5000 (het Dräger 'veldlaboratorium' dat resultaten elektronisch weergeeft en desgewenst met een kleine printer kan afdrukken). De Dräger DrugCheck 3000 biedt binnen enkele minuten een betrouwbaar positief/negatiefresultaat op zes hoofdgroepen verdovende middelen, de DrugTest 5000 onderscheidt er acht. Beide speekseldrugtests zijn goed uitvoerbaar en toepasbaar gebleken binnen de RJJ.

Alle ervaringen, voorkeuren, opmerkingen en kanttekeningen van betrokkenen, zowel van de kant van de werknemers als van de jongeren zijn opgetekend in een evaluatierapport, opgesteld door de Integraal Veiligheidskundige.

Hoofd Veiligheid John Ruts over de speekseltest

John Ruts is als Hoofd Veiligheid binnen de Rijks Justitiële Jeugd Inrichtingen (RJJ) verantwoordelijk voor de locatie Breda en drie andere jeugdinstellingen. 'Veiligheid' omvat in zijn takenpakket zowel de arbeidsveiligheid van de medewerkers als de 'security' op de locaties. Beide hebben raakvlakken met drugsgebruik, dus valt de aanpak in zijn takenpakket. Ruts heeft op elke locatie een groep beveiligers met hun eigen teamleiders en adviseurs. Zelf heeft hij er in-

middels veertig jaar op zitten in dienst van de DJI, maar in zijn huidige functie heeft hij geen direct contact meer met jongeren. "Aan werk geen gebrek", zegt Ruts op zijn roostervrije vrijdagochtend, terwijl hij Dräger Nieuws ontvangt in een van de vertrekken in het uit 1906 daterende gebouw Den Hey-Acker. Om het gebouw heen veel groen, al zie je dat door hoge hekken met bovenop een barrière van prikkeldraad. Binnenkomen vergt aanmelding vooraf, legitimatie en een strengere controleprocedure dan die voor intercontinentale reizen op Schiphol. Alles om te voorkomen dat er wapens, communicatiemiddelen, informatiedragers of drugs de inrichting binnenkomen en – uiteraard – om de jongeren binnen te houden. Troost: ook het personeel en John Ruts zelf moeten de veiligheidsprocedures ondergaan. "Behalve geduld heb je soms ook flink

wat doorzettingsvermogen nodig om de voortgang erin te houden", zegt Ruts over de flinke doorlooptijd van het pilotproject. "Ik ben een behoorlijk projectmatig manager en hecht aan afspraken. Natuurlijk kun je overal een excuus voor bedenken: er heerste corona, we hebben het druk, er is personeelsgebrek en onze dienstverlening gaat altijd door, ongeacht de omstandigheden. Deze pilot heeft vrij lang op zich laten wachten, zeker als je bedenkt dat in 2018 de speekselrugtest al was opgenomen in het beleid problematisch middelengebruik. In die beleidsstukken en in een latere brief van de directie wordt de speekseltest mijns inziens teveel gepresenteerd als alternatief voor de UC (urinecontrole), terwijl het echt een wezenlijk ander instrument is."

John Ruts is als Hoofd Veiligheid binnen de Rijks Justitiële Jeugd Inrichtingen (RJJ)

Wat is er zo anders?

Ruts: "Ten eerste is de UC als instrument wettelijk geborgd. Wij kunnen jongeren een UC opleggen en als ze positief testen of weigeren mogen we sanctioneren. Het andere grote verschil is wat je meet: een UC reageert zelfs op gebruik van vele weken geleden, een speekseltest kijkt maximaal twaalf uur terug.* De urinecontrole zit binnen DJI in de sfeer van handhaving en straf en de vrijwillige speekseltest is veel meer een opvoedkundig gereedschap. Je mindset moet anders, want het is iets waar je veel meer mee kunt als je direct iets wilt doen met gedrag en houding van de jongeren."

Van schuld en boete naar eigen verantwoordelijkheid?

Ruts: "Wij hebben er binnen onze werk-

groep bijna een jaar over gedaan. De eerste drie bijeenkomsten zijn we vooral bezig geweest met een mentale turnaround. Om de gedachte los te laten dat de speekseltest 'een soort UC' is en dat we het zo ook zouden moeten inzetten."

Welke nieuwe mogelijkheden kregen jullie?

Ruts: "Tijdens het luchten mogen jongens roken, en soms wordt er in een groepje gebloed. Dat mag niet, en wat we nu doen als we het constateren is een hele groep naar hun kamer sturen als niemand bekend dat hij de dader was. Met een speekseltest hebben we de mogelijkheid om mensen hun onschuld te laten bewijzen, we bieden een uitweg zonder ze te verplichten. Wij hebben ervaren hoe we, helemaal vrijwillig, heldere afspraken hebben kunnen

maken met jongeren over hun verlov. Er zijn mensen die vanuit hun verleden nog zó veel middelen in hun systeem hebben zitten dat een urinecontrole na een maand nog steeds positief is. Een speekselcontrole is dat niet. Als je een jongere hebt die heel graag clean wil zijn maar daar grote moeite voor moet doen dan kun je die een geweldig kortetermijndoel geven: test je negatief dan mag je het weekend op verlov. De speekseltest plan je dan een uur voordat dat verlov ingaat."

Werkt dat goed?

Ruts: "Bij de meesten zeker. Ik heb mensen zichzelf zien overwinnen, ze zien groeien doordat ze bewezen dat ze twaalf uur clean konden blijven. En dat ze konden aantonen dat ze ook op verlov clean waren gebleven. Dat kan een mijlpaal zijn.

* (correct voor THC en cocaïne, voor de andere groepen geldt 24 uur)

Het is schitterend om te zien hoe een jongen zijn moeder opbelt om te vertellen dat hij eindelijk met verlof mag. Wat hem door zijn verslaving nooit gelukt zou zijn op grond van zijn UC. Verschillende betrokkenen gaven aan dat ze liever elke dag een speekseltest doen dan eens per week een UC. Bij een UC kan ook nog een contra-indicatie gelden, bijvoorbeeld als een persoon een traumatische seksuele ervaring heeft gehad. Het is dan psychologisch onverantwoord om een UC te verlangen, dus dan doen we dat niet. De speekseltest is dus een geweldig gereedschap. We hebben aangetoond dat het toepasbaar is. We kunnen met voldoende zekerheid vaststellen of iemand de laatste twaalf* uur clean is gebleven. Behalve de speekseltest kunnen we met beide testers ook een oppervlaktetest uitvoeren. Bij de DrugTest 5000 hebben jullie daar aparte SSK-setjes voor met een klein kwastje**. Je veegt het over een verdacht oppervlak, een plek waar je drugssporen verwacht, en analyseert de vloeistof in hetzelfde analysetoestel. Met de DrugTest 5000 printer kun je alle resultaten ook afdrukken, en

dat stukje papier heeft echt overtuigingskracht; niemand twijfelt aan de resultaten als we een 'reçuutje' kunnen overhandigen."

Je bent heel enthousiast. Zijn er ook nog minpunten?

Ruts, na enig nadenken: "Misschien de beperkte houdbaarheid van de tests.*** We moeten dus inschatten hoeveel we nodig denken te hebben en het first-in-first-outprincipe toepassen. En er is een enkeling die de indicatorlijntjes bij een DrugCheck 3000 wat vaag vindt."

Wat is het geheim van een goede pilot?

Ruts: "Commitment van de deelnemers en de jongeren, goede voorbereiding, planning en doorzettingsvermogen. Je moet om te beginnen mensen goed informeren en heldere instructies opstellen. Weet wat je precieze onderzoeksvraag is, volg het goede tijdpad en plan met regelmaat meetings. Documenteer en zorg voor goede opleiding en praktische uitleg aan betrokkenen. Discipline. Gelukkig was de speekseltest van meet af aan een wenkend

perspectief. Iedereen zag nieuwe mogelijkheden en vergis je niet: met name voor jongeren is perspectief heel belangrijk."

Ten slotte: wat gebeurt er nu, na de pilot?

Ruts: "We hebben de directie van een goed en weloverwogen advies kunnen voorzien, en in augustus kreeg ik de goedkeuring, dus de materialen zijn besteld. Daarmee is de pilot succesvol afgerond en dat geeft ons allemaal een fijn gevoel. Dräger is een prima partner en ik ben heel blij met de professionele en accurate dienstverlening. En met jullie geduld, want sommige processen vergen gewoon tijd. Verschillende JI's hebben intern al gevraagd om onze evaluatie. Daar krijgen ze straks Dräger Nieuws bij. We gaan aan de slag!"

CONTACT

Interesse? Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de Dräger Safety Division: 079 3444 777

** (Surface Screening Kit) *** (8 maanden gegarandeerd)